

По цьому, для належного функціонування системи правосуддя і вери общества в можливість об'єктивного і законного розгляду спорів в не державних судах на законодавчому рівні нашому правительству потрібно розглянути і значно розширити список підстав оскарження рішення третейського суду в компетентні державні органи.

Література:

1. ЗАКОН УКРАЇНИ Про третейські суди із змінами і доповненнями, внесеними Цивільним процесуальним кодексом України від 18 березня 2004 року N 1618-IV, Законами України від 15 березня 2006 року N 3541-IV, від 5 березня 2009 року N 1076-VI.

2. Притыка Д.Н. Хозяйственные споры и порядок их разрешения. Киев, 1988.

3. Притика Ю.Д. Теоретичні проблеми захисту прав учасників цивільних правовідносин в третейському суді: Автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Ю.Д. Притика ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2006. – 33 с. – укр.

4. Вангородська Н. А. Третейський суд в Україні у Х – XVIII ст.: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Н. А. Вангородська ; Нац. акад. внутр. справ. – К., 2011. – 20 с. – укр.

ЗАГАЛЬНІ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ В ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ІННОВАЦІЙНИХ ВІДНОСИН НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Олефір А. О.

кандидат юридичних наук, асистент кафедри приватного права

Полтавського юридичного інституту

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

м. Полтава, Україна

З теорії господарського права України відомо, що самоусунення держави від управління економічними процесами є контрпродуктивним. Навіть представники ліберальної школи визнають, що обов'язковим предметом державного регулювання господарських відносин є захист основних ринкових інститутів. Вагомість публічно-правового елемента помічаємо в обох моделях ринкової економіки: демократичному корпоративізмі (висока частка державного підприємства) і соціально-ринковій моделі (незначна державна частка, активна державна підтримка на основі консенсусу економічних сил). Забезпечення інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я держави, яка перебуває на периферії глобальних економічних процесів, що супроводжуються комплексом кризових явищ у цій сфері, є складним завданням, вирішення якого вимагає від суб'єктів владних повноважень вольових зусиль, застосування різного роду правових засобів, для чого необхідно налагодити всі активні господарсько-правові регулятори. При цьому, слід брати до уваги специфічність самого інтелектуального ресурсу: якщо на відновлення промислового і фінансового секторів, ринку послуг необхідно кілька років, то на розвиток науки – покоління, а

подекуди відставання у розвитку високих технологій може безповоротно усунути з конкурентної боротьби всю національну економіку.

Коли за допомогою традиційної системи приватноправових засобів сам собою інноваційний розвиток не відбувається, що в принципі неможливо, держава, відповідно до свого призначення (подолання «провалів ринку»), зобов'язана простимулювати ці процеси. Як підкреслює Нобелівський лауреат Дж. Стігліца, «рука може бути невидимою тільки з тієї причини, що її просто не існує» [1, с. 129]. Так, ринковий механізм, з огляду на встановлену ним залежність попиту від пропозиції, скоріше перешкоджає, ніж сприяє переходу до нових технологій, оскільки забезпечення інноваційного розвитку потребує значних інвестицій, які в умовах ринку спрямовуватимуться в традиційні сфери господарювання. Це ж саме стосується і поглиблення нерівномірності прибутків, що є негативним як з економічного, так і соціального поглядів. Правове регулювання відносин зі створення, впровадження і розповсюдження нової техніки не зводиться до питань їх юридичного опосередкування у рамках парних взаємозв'язків учасників інноваційного циклу. Ці відносини, що є господарськими, містять такі організаційні елементи, як планування, фінансування та стимулювання науково-технічних робіт. А. Шлезінгер зауважує, що якщо уряд не користується засобами владного регулювання, національна політика визначається корисливими приватними інтересами [2, с. 348], про що, з-поміж іншого, свідчить неоднакова сприйнятливість економік до інновацій, складність і обмеженість цілеспрямованого впливу на інноваційний процес, а також функціонування господарського комплексу в режимі першочергового задоволення гіпертрофованих приватних інтересів за відсутності реального «координуючого блоку».

В обґрунтованості державного регулювання господарських відносин переконуємося на прикладі того, що конкурентоспроможність та інноваційна активність західних підприємств є предметом опіки з боку держави, що реалізує науково обґрунтовану інноваційну, монетарну, кредитно-грошову, фіскальну політику в інтересах промисловості та інноваційних секторів економіки. Це, насамперед, стосується США – держави, яка є еталоном інноваційного розвитку, де з 50-х по 80-і рр. ХХ ст. правові відносини в інноваційній сфері між державою та підприємництвом розвивалися на основі доктрини «розподілу відповідальності», сутність якої полягає в тому, що федеральний уряд бере на себе повну відповідальність за розвиток фундаментальних наук, а бізнес – за проведення прикладних досліджень на основі ринкових механізмів, у тому числі за державним замовленням. На початку 90-х рр. ХХ ст. цю доктрину переглянули: держава стала рівною мірою з приватним сектором відповідальною за проведення навіть прикладних досліджень. На сучасному етапі бюджетні витрати США на науку у 1,3 рази перевищують витрати на забезпечення діяльності органів публічної влади, а дві третини американських інновацій створюються на основі партнерства держави і підприємництва. Найбільш значущі з них (програмне забезпечення, телекомунікації, комп'ютерна, космічна та космічна техніка) вийшли на ринок за рахунок зусиль держави, а приватний бізнес на підставі комерційного інтересу все це комерціалізував [3, с. 35].

Згідно з концепцією неоестатизму, сучасну державу характеризують такі риси: (1) перевага направляючого та об'єднуючого механізмів управління, коли держава виступає фактором соціальної організації; (2) суб'єктом публічного

управління є широка соціальна коаліція, що включає державних чиновників, підприємців, інших учасників громадського суспільства; (3) забезпечення рівного правового статусу недержавних суб'єктів і держави під час ухвалення рішень [4, с. 59]. На думку зарубіжних дослідників, значення держави у регулюванні полягає в тому, щоб давати суб'єктам можливість саморозвиватися і не нав'язувати напрямки, а головне – фінансування [5, с. 110 – 115]. Вже зазначалося, що однією з особливостей американської інноваційної моделі є відкритість державних інноваційних програм для широкого спектру ініціатив. Тобто, державі для ефективного виконання покладених на неї функцій доречно звертатися за консультаціями до суб'єктів приватного права, які часто володіють більшим обсягом інформації. Водночас, це свідчить лише про трансформацію традиційних форм регулювання економіки в нові.

З-поміж функцій держави в інноваційній сфері звернемо увагу на такі з них: (1) гарантування правового господарського порядку як невід'ємної складової інноваційного способу господарювання та провадження цілісної економічної політики за всіма напрямками її здійснення; (2) правове регулювання інноваційної діяльності, що включає як створення регуляторних правил, так і механізмів забезпечення їх дотримання; (3) акумулювання ресурсів і фінансування сфери наукових досліджень і розробок; (4) стимулювання (підтримка) інновацій – «інноваційний тиск» на суб'єктів господарювання шляхом встановлення вимог у сфері податків, тарифів, екології, безпеки продукції та технологій, стандартизації та закріплення адміністративно-господарських санкцій за невиконання цих вимог (використання застарілих технологій); (5) координація інноваційної діяльності: сприяння кооперації та взаємодії учасників господарських відносин, пом'якшення циклічності інноваційного процесу, формування єдиного технологічного простору; (6) інституційне забезпечення інноваційних процесів: формування інфраструктури ринку, збалансоване антимонопольно-конкурентне регулювання, захист національних розробок, регулювання міжнародного трансферу технологій, реклама інноваційних досягнень держави, підвищення суспільного статусу інноваційної діяльності, підготовка кадрів; (7) регулювання стратегічних напрямків здійснення інноваційної діяльності (лише на загальнодержавному рівні ефективно попереджується і нейтралізується негативний вплив науково-технічного прогресу на суспільний розвиток).

Беручи до уваги ці функції, важливо відзначити, що спрямування України на ліберально-ринкову доктрину розвитку дає змогу «державам-лідерам» послабити потенційного конкурента. Кожна держава, що має наміри залишитися на політичній карті світу, зобов'язана втручатися в економіку, набуваючи значення найбільш важливого суспільного інституту і «глобального підприємця» (йдеться про зміну органів публічної влади, як традиційного носія державного суверенітету, на національні (транснаціональні) холдинги чи об'єднання підприємств у господарських відносинах). Ці функції особливо важливі в інноваційній сфері, яка відпочатку потрапляє в зону «провалів ринку», що зумовлює життєву необхідність у формуванні та реалізації інноваційної політики. Результати останньої мають перспективний і довгоочікуваний характер, а тому в умовах стихійної самоорганізації ринкових сил, ручного управління економікою, в межах задоволення поточних потреб і навіть короткострокового планування, забезпечити її розвиток неможливо. У зв'язку з цим, виникає необхідність пе-

реходу до програмно-цільового методу регулювання господарських відносин, на доцільність чого, крім уже зазначеного, вказують і такі обставини: поступовість і тривалість руху до світового лідерства навіть у певному сегменті інноваційної сфери; низька передбачуваність технологічних змін, негативні соціальні та інші ефекти від використання інновацій; непоновлюваність втрат від відставання держави в сфері науково-технічних розробок; висока капіталоємність інноваційних проєктів; обмеженість ресурсів і неможливість провадження досліджень за всім спектром проблем; суттєві ризики неправильного вибору пріоритетних напрямів інноваційного розвитку, яким надається державна підтримка.

Література:

1. Байнев В.Ф. Переход к инновационной экономике в условиях межгосударственной интеграции: тенденции, проблемы, белорусский опыт: моногр. / В.Ф. Байнев, В.В. Саевич; под общ. ред. В.Ф. Байнева. – Минск.: Право и экономика, 2007. – 180 с.
2. Шлезингер А.М. Циклы американской истории / А.М. Шлезингер; пер. с англ. П.А. Развина, Е.И. Бухаровой. – М.: Изд. гр. «Прогресс», «Прогресс-Академия», 1992. – 688 с.
3. Макуха С.М. Інноваційність іноземних інвестицій – чинник модернізації перехідної економіки / С.М. Макуха // Вісник Нац. ун-ту «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». Серія: Економ. теорія та право. – 2011. – № 2 (5). – С. 30 – 40.
4. Чешков М.А. Феномен неозтатизма (мировые и локальные измерения) / М.А. Чешков // Полис. – 1996. – № 2. – С. 59 – 60.
5. Dzisah J. Triple Helix Circulation: the Heart of Innovation and Development / J. Dzisah, H. Etzkovitz // International Journal of Technology Management and Sustainable Development. – 2008. – Vol.7, issue 2. – Pp.101 – 115.

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ГОСПОДАРСЬКИЙ ДОГОВІР»

Осовська М. А.

*студентка IV курсу юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Договір – найпоширеніший різновид правочинів. Цивільний кодекс України під правочином розуміє дію особи, спрямовану на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків [1, ст.356]. Визначення терміна «договір» міститься в частині 1 ст. 626 Цивільного кодексу України: «Договором є домовленість двох або більше сторін, спрямованих на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

Договір (в доктрині та практиці США) – зобов'язання двох та більше сторін, яке визнається законом як обов'язкове через застосування санкцій у випадку його порушення і у Єдиному торговому кодексі США договір – правове зобов'язання, що впливає з угоди сторін. Договір (у Німецький доктрині) – узгоджене між партнерами регулювання правових відносин, двостороння угода, в